

Eessõna

Igal lapsel on õigus turvalisele lapsepõlvele ja tema vajadustele vastavatele arengutingimustele. Esmane vastutus lapse heaolu tagamisel on tema vanematel. Kui vanematel ja perel on raskusi lapse arengu jaoks sobiva keskkonna pakkumisel, tuleb neid selles aidata. Siin saavad toeks olla kohalik omavalitsus ja teised laste heaolu eest vastutavad asutused, näiteks lasteaed, kool, perearstikeskus. Peamiseks abi pakkujaks lapsele ja perele on kohalik omavalitsus.

Käesolev lapse heaolu hindamise käsiraamat on koostatud selleks, et toetada lastekaitsetöötajaid lapsele ja perele sobiva abi pakkumisel – lapse heaolu hindamisel ja juhtumikorralduse läbiviimisel. Käsiraamat sisaldab üldisi suuniseid lapsi ja peresid puudutavate muredega tegelemisel ning annab juhiseid lastekaitsetöö tegijatele, aga ka teistele laste ja peredega tegelevatele spetsialistidele, näiteks sotsiaalpedagoogidele, kooliõdedele, asenduskodu töötajatele.

Käsiraamat võtab lahti kogu abivajava lapse juhtumikorralduse protsessi – alustades abivajavast lapsest teate saamisest, lapse abivajaduse hindamisest kuni juhtumikorralduse lõpetamiseni. Lisaks kirjeldatakse juhtumikorralduse aluspõhimõtteid, lapse ja pere kaasamise ja koostöö olulisust. Ühe põhilise teemana kirjeldatakse lapse abivajaduse hindamist ning kaitse- ja riskitegurite analüüsi, millele toetudes on võimalik rakendada lapsele ja tema perele vajaminevaid ja sobivamaid abimeetmeid. Käsiraamatust leiata ka näidisküsimused, mida saab lapse ja pere heaolu väljaselgitamisel kasutada.

Lihtsuse mõttes kasutatakse käsiraamatus termineid (lapse)vanem ja (lapse)vanemad, kuid termini all on mõistetud nii lapse bioloogilisi vanemaid kui ka teda realselt kasvatavat isikut (nt kasuvanem, eestkostja).

Käsiraamatu koostamisel on aluseks võetud Rootsi BBIC (Barns Behöv i Centrum, Socialstyrelsen 2015) käsiraamat ning kasutatud „Lapse ja pere hindamise juhendit“ (Sotsiaalministeerium 2009), „Juhtumikorralduse käsiraamatut“ (Sotsiaalministeerium 2006), Sotsiaalteenuste- ja toetuste andmeregistri (STAR) juhendmaterjale ning juhendmaterjale Sotsiaalkindlustusameti kodulehel.

Käsiraamat toetub Eesti Vabariigi seadusandlusele: Lastekaitse seadusele (LasteKS), Perekonnaseadusele (PKS), Sotsiaalhoolekande seadusele (SHS) ning Lapse õiguste konventsioonile (LÕK).

Sotsiaalkindlustusamet andis 2017. aastal kohalike omavalitsuste lastekaitsetöötajatele välja esimese „Lapse heaolu hindamise käsiraamatu“, mille eesmärk oli tõhustada lapse heaolu hindamist ning ühtlustada selle kvaliteeti üle Eesti. 2023. aastal uuendati käsiraamatut Euroopa Sotsiaalfondi TAT projekti „Puudega laste tugiteenuste arendamine ja pakkumine ning töö- ja pereelu ühildamise soodustamine“ toel. Valmis uuendatud käsiraamat koos vajalike lisamaterjalidega, mis toetavad lastekaitsetöötajat lapse abivajaduse hindamisel ja vajaliku toe määramisel. Käsiraamat ja lapse heaolu hindamise kolmnurk on leitavad www.lasteabi.ee/spetsialistile veebilehelt.